

28 İLLİK QARABAĞ HƏSRƏTİ 44 GÜNDƏ BİTDİ!

Bahlul Eminli

“Tilsimli” il

2020-ci il. Özünəməxsus, əslində həm də yaraşıqlı yazılışı və görünüşü var bu ilin. Bəzən iki iyirimi kimi də səsləndirilən bu təqvim ili xofunu özündən əvvəl gətirdi. Dünyada ümidləri pərişan edən, insanlığı sınağa çəkən dəhşətli virus – “COVID-19”- “tilsimlədi” bu ili. İlimiz çoxsaylı insani tələfatlarla, dünya iqtisadiyyatına sarsıdıcı “təhdid”lərlə “zənginləşmək”dəydi. Dünya dəhşətli bir vürusa çarə arayırdı, hamı “dünyəvi bəla” ilə mübarizəyə fokuslanmışdı. Lakin, burda da ermənilər “istisna” idi...

Bir neçə yüz ildə ki, bu iyirəncələr riyakarlıqdan doğan, yalanla yoğrulmuş və özlərinə tale yazısı kimi “möhür” seçdikləri məzlum simalarını dünyaya “ustalıqla yedirirlər”. Xislətinin mahiyyəti dünya dühalarının birmənalı olaraq layiqli qiymətini almış “fürsətçil” ermənilər yenə də məqam gözləyirlərmiş. Sən demə, “işğal nəfisi” balıqlar kimi limitsiz yaranmış bu yaramaz məxluq toplumu daha böyük iddialara “hamiləmiş”.

Son iki ildə isə küçədən hakimiyyətə gəlmiş N. Paşinyanın mövcud vəziyyətə qeyri-adekvat davranışları hər şeyi alt-üst etdi, gündəmin sülh məcrasını sarsıtdı. “Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə.” – deməklə, ölkəsinin və idarə etdiyi toplumun imkanları ilə tərs mütənəsbib olan iddialar ortaya qoydu. Onun oturuşmuş beynəlxalq siyasi dəyərə meydan oxuyan, məntiqi nəticəsi hesablanmamış pofoslu bəyanatları millətçi erməni auditoriyasını reallıqdan yayındırır və erməniləri Paşinyanın dərk etmədiyi uçuruma yuvarlayırdı.

Paşinyan da öz xələfləri kimi “kor idi”...

...Və bir sadə həqiqəti anlamaqda onun da xələfləri kimi, problemi var idi. Yox o, qədər də ədalətsizlik etməyə. Əslində ondan əvvəl eks prezident Ter-Petrosiyan Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli ilə bağlı 90-cı illərin sonlarında ədalətə nisbətən yaxın olan qənaətə gəlmişdi. Lakin, həmin vaxtda da ağılsız erməni millətçiləri və onlara havadarlıq edənlər ona qarşı çıxdılar və məsələnin sülh yolu ilə həllini qapatdılar. Halbuki, Ter-Petrosiyan onlara ciddi-cəhdlə izah etməyə çalışırdı ki, bu fürsəti buraxmaq olmaz, vaxt gələcək Azərbaycan bizə bugünkü kompromisləri etməyəcək.

Köçəriyan, Sarkisyan kimi Paşinyan da bunu anlamadı. Azərbaycanın inkişafını, hərbi potensialını nəzərə almadan “uçuq-sökük”, “yarıac” dövlətinə çox arxayın bir mövqe sərgiləməkdən yığışmadı. İllərdən bəri ciddi-cəhdlə qurduqları hərbi istehkamlara çox güvəndi. Rus silahları, rus hərbi taktikası onun dilini çox uzun etmişdi. Malik olduğu əski silah və əski texnologiya kimi olmayan təfəkkürü də çox geridə qalmışdı.

Xalq: - “Ali Baş Komandan, əmr ver bizə!”

Reallığı qiymətləndirmək imkanı olmayan bu geri zəkali son aylarda daha da azğınlaşmışdı. Artıq nəinki Qarabağda, hətta, təmas xəttindən çox uzaqlarda Tovuz rayonu ərazisində dövlət sərhədini pozaraq ərazilərimizə soxulmağa cəhdlər edir və mülki əhalimizi atəşə tuturdu. 12 iyulda Ermənistan silahlı qüvvələrinin Tovuz istiqamətindən ağır artilleriyadan istifadə etməklə sərhədlərimizə soxulmaq cəhdi və 4 hərbiçimizin şəhid olması düşmənin iyirənc niyyətindən

xəbər verirdi. Düşmən bu davranışlarıyla bizi Qarabağdan çox uzaqda birbaşa Ermənistanla sərhəddə münaqişəyə cəlb etməklə çox iyrənc və fitnəkar bir niyyət güdüdü. Birbaşa Ermənistanla sərhəddə bizi müharibəyə çəkmək, diqqəti Qarabağdan yayındırmaq və Rusiyanı bizə qarşı qaldırmaq istəyi idi, bu. Sanki, düşmən əsəblərimizi “tarıma çəkir” və “test” edirdi. Bundan qəzəblənən xalq ayağa qalxdı. Yaranmış gərginlik Xalqımızı daha da birləşdirdi, bir yumruq etdi. Xalq - “Ali Baş Komandan, əmr ver bizə!” nidaları ilə meydanlara axışdı.

Təxribata uymadıq

Bu dəf də alınmadı, Təxribata uymadıq. Ölkə başçısı, Ali Baş Komandan vəziyyətə daha müdrik yanaşdı. Əsl lider kimi, səbr, təkmin nümayiş etdirdi. Düşmənin özünü tam açması üçün ona “fərsət» verdi. Lakin, həyasızlaşan düşmənin cəbhə xətinə təxribatları ara vermirdi. Düşmən davamlı şəkildə hədləri aşır və bizi müharibəyə təhrik edirdi.

Avqustun 3-də Ermənistan tərəfindən Müdafiə Nazirliyimizin adına saxta "twitter" hesabı açılıb. Düşməne məxsus PUA-lar Avqust ayında üç dəfə təxribata cəhd edib. Eyni zamanda, Avqustun 23-də Goranboy rayonu istiqamətində erməni diversiya-kəşfiyyat qrupu təxribat törətməyə cəhd göstərib. Görülən qəti tədbirlər nəticəsində düşmən itki verərək geri çəkilib. Döyüş zamanı diversiya qrupunun komandiri əsir götürülüb.

Düşünmək olardı ki, əməllərinin faş olması üzündən düşmən nəticə çıxarıb geri çəkilə bilər. Əfsuslar olsun ki, 28 ildən artıq bir zamanda Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğalada saxlayan Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul olunmuş qərarlarını və Minsk qrupunun təklif və tövsiyələrini saymır və məsələni cürbəcür bəhanələrlə sonsuza qədər uzatmağa çalışır. Diqqəti əsas məsələdən yayındırmaq üçün dövlət sərhəddində aramsız təxribatlar edir. Xəyali "Böyük Ermənistan" yaratmaq üçün yeni ərazilər işğal etmək istəyini gizlətmir.

Uzun illərdən bəri işğalda saxladıkları ərazilərdən bizə meydan oxuyan Paşinyan öz ələmində tam əmin idi ki, artıq bu ərazilərə sahibdirlər. Yeni ərazilər əldə etmək üçün pişik kimi “güdükdə” durub fərsət gözləyirdilər.

Ona görə də Sentyabrın 27-də səhər saatlarında düşmən genişmiqyaslı təxribat törədərək cəbhəboyu zonada yerləşən mövqelərimizi və yaşayış məntəqələrini iriçaplı silahlar, minaatanlar və müxtəlif çaplı artilleriya qurğularından intensiv atəşə tutmağa başladılar. Ermənistan ordusunun genişmiqyaslı döyüş əməliyyatlarının qarşısının alınması, mülki əhalinin təhlükəsizliyini təmin edilməsi məqsədilə Ordumuzun komandanlığı qoşunların bütün cəbhə boyu sürətli əks-hücum əməliyyata başlaması barədə qərar verməli oldu. Nəticədə qısa müddətdə sürətlə alovlanan növbəti qarşıdurma ikinci Qarabağ müharibəsinə çevrildi.

Növbəti qarşıdurma müharibəyə çevrildi

Müharibənin ilk günlərindən Minsk qrupunun üzv dövlətlərinin təşəbbüsü ilə 3 dəfə - 10, 18 oktyabr tarixlərində Rusiyanın və 26 oktyabr tarixində Amerikanın təşəbbüsü ilə humanitar atəşkəs elan edildi. Lakin, Erməni tərəfi bütün hallarda atəşkəsə əməl etmədi. Atəşkəsin başladığı anlarda döyüş bölkəsindən çox-çox uzaqlarda olan Gəncə, Tərtər və Bərdə şəhərlərini atəşə tutmaqda davam etdi.

Ali Baş Komandan İlham Əliyev dəfələrlə humanizim nümayiş etdirərək biz mülki əhalini hədəfə almırıq, biz qisasımızı hər b meydanında alırıq, - söylədi. Düşmən isə nümayişkarane şəkildə mülki əhalini, bilərəkdən hədəfə aldığını bəyan etməkdəydi.

Döyüşlər başlayandan Ali Baş Komandan mütəmadi olaraq dünyanın aparıcı telekanallarına təkzibedilməz həqiqətləri çatdıran müsahibələr verib. Noyabrın 6-da Prezident növbəti müsahibəsində “BBC News” müxbirinin “Beləliklə, Siz indi Dağlıq Qarabağ üçün nə istəyirsiniz?

- sualına cavab olaraq bildirib ki, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tərkib hissəsidir. O, hər hansı başqa rayon kimi Azərbaycanın bir hissəsi olaraq qalacaq. Onların danışıqlar masasında daha çox şey əldə etmələri üçün hələ də çox gec deyil. Çünki biz digər şəhər və kəndlərə nəzarəti ələ keçirəndən sonra danışılacaq bir şey qalmayacaq. Əgər onlar məntiqli davransalar, biz bəzi özünüidarəetmə formaları üzərində işləyə bilərik. Biz bunun əleyhinə deyilik. Lakin onlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmamalıdır. Onlar İtaliya, İsveç və Finlandiya kimi Avropa ölkələrinin öz aralarında sahib olduğu ən yaxşı təcrübəyə əsaslanmalıdır. Niyə bundan fərqli olmalıdır? Sonra əlbəttə ki, regiona sülh gələcək.

Bütün müsahibələrində oxşar sualları səbr və təmkinlə cavabladıran Prezident canlı qüvvə və hərbi texnika itirərək mövqelərdən sürətlə geri çəkilməyə məcbur edilən Ermənistanı hər dəfə xəbərdar edirdi ki, vəziyyətə adekvat cavab versin, BMT qərarlarına əməl etsin. Əks təqdirdə daha çox itkilərə məruz qalaraq, işğal etdikləri ərazilərdən tam çıxarılacaqlar.

Lakin, düşmən məkrindən, hikkəsindən dönmür. Ordumuz isə hərbi meydanında tarix yazırdı. Düşmənin ağılasığmaz tərzdə qurduğu və keçilməz hesab etdiyi hərbi istehkamları Müzəffər Əsgərimiz ildirım sürətilə darmadağın edirdi. Cəsurlarımız cəmi 43 gün ərzində 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsini, çoxlu mühüm hərbi-strateji yüksəklikləri, o, çümlədən Fizuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı və Şuşa şəhərlərini işğaldan azad etdi.

Qarabağın “ürəyi” milli mədəniyyətimizin beşiyi, alınmaz qala hesab edilən Şuşanın azad edilməsi şərt idi. Prezident Türk televiziyasına müsahibəsində demişdi ki, Şuşasız bizim işimiz yarımçıq olar. Şuşanı mütləq azad etməliyik. Prezidentin prinsipial və qəti mövqeyi ortadaydı. Cəbhə xəttindən gələn xəbərlər də buna işarəydi: tezliklə - 9 noyabr Dövlət Bayrağı Gününədək Şuşanın azad olunması reallaşacaq. Elə də oldu. 8 Noyabrda Ali Baş Komandan Xalqa müraciət edərək Şuşanın azad olduğunu bildirdi. Bundan sonra Xankəndi şəhəri, Qırmızı bazar, Xocavənd və Ağdərə istiqamətində olan düşmən qüvvələri mühasirəyə düşdü.

Tam qələbə bir neçə gün məsələsi idi. Hərbi potensialı sarsılmış düşmən son anda vassallıq etdiyi, bəd ayaqda həmişə arxa bilib, güvəndiyi, lakin son illər Qərbə satılaraq arxa çevirdiyi əzəli və əbədi sahibinə sığınaraq imdad dilədi. Regionu yüz illərdən bəri öz təsiri altında saxlamağa çalışan Rusiya qarşısında diz çökmüş Erməniləri bu dəfə də ayaqda saxlamağı, tam məğlubiyyətdən xilas etməyi bacardı...

Müharibənin 44-cü günü – Noyabrın 10-da Azərbaycan-Rusiya-Ermənistan üçtərflü Bəyanat imzalayır və qarşıdurma dayandırılır. Sənədə əsasən tərəflər olduqları mövqelərdə dayanır və təhlükəsizlik məqsədilə Qarabağa 1960 niferlik Rus sülhməramlısı daxil olur. 28 ildən bəri işğalda olan və döyüşlər ərzində tam azad edilməmiş daha 3 rayonumuz bizə qayıdır. Dekabrın 1-dək erməni silahlı birləşmələri ərazilərimizdən çəkilir.

...Lakin, bu dəfə daha ümidliyik. Çünki tək deyilik, Türk qardaşlarımız yanımızdadı. Həm də Azərbaycan heç vaxt olmadığı qədər güclüdü. Ümidliyik ki, tezliklə 1 milyona yaxın qaçqın və köçkünümüz el-obasına dönəcək. O yurd yerlərində yeni, çal-çağırılı firəvan həyat başlayacaq.

Qaldı bizi narahat edən Rus “sülhməramlılar”ına. Dörd il yarım ərzində siyasi diplomatiyamız buna elə zəmin hazırlamağı bacarmalıdı ki, növbəti beş ildə Rusların burda olmasına ehtiyac qalmasın! Bunu isə siyasi təfəkkürünə güvəndiyimiz diplomatiyamız və zaman göstərəcək.

Təki bu Böyük Zəfər olsun!

Tarix bir də təkrarlanmasın!

2020-ci il “tilsimli” il, deyil, “Qarabağ tilsimi”nin qırıldığı il kimi tarixə yazılsın!